

Pavol Strauss

Horúce srdce je všetko

*Ó, srdce všetko je! – Ním pravdiví
sme, bárs nás faloš oklamala neraz,
že obolstiť ju ctnosť by bola snád;
ním dobrotiví, trebárs denné krivdy
by stačili nás stvrdiť na kameň;
a ním sme mladí aj, aj vnímaví,
nesklátiteľní, - čo jak mnohá mrzkosť
na svete pchá sa pod oči nám, - hej,
nesklátiteľní krásy ctitelia:
bár pokryli nás chladné šediny...*

Príloha Listy PS 15 (2011)

Žijeme skoro v etickom vzduchoprázdne. Väčšina ľudí žije v citovom vákuu. Srdcia nie sú schopné dojatia ani poéziou, ani poéziou hudby, ani dojatia nad miliónmi utýraných a zahlušených ľudí všetkých ľudských neľudských vekov. Náznaky vajatania lásky v splasnutých plachtách na svetových moriach dajú skôr pobadať duševné a duchovné bezvetrie. Ale dá sa ešte stále krásne čakať. A z rovnovážneho stavu večnej ekonomiky dobra a zla, zločinu a vykúpenia, sa nedá vypadnúť. Tak píšem pozdrav stáročiam. I keď sa zdá, že to nik nepočuje.

Lenivosť srdc... Tvrдый príznak doby: či si v Bratislave nevšimnú krvácajúcu ženu na ulici, epileptika alebo na infarkt umierajúceho, alebo keď nezastane motorista pri havarovanom vozidle, alebo keď sa ľudia pri problémoch a ťažkostiach nezmôžu na iné ako na poľutovanie seba: čo vám pomôžem, veď ja som len trpený riaditeľ, alebo ešte väčšie zviera.

Milosrdný samaritán je surový útok na lenivé srdcia, na pohodlné srdcia. Ale pozor: lenivé srdce tak ľahko zastane!

Človek sa prestal všetkému čudovať a obdivovať Ho. To vari najviac pochopil sv. František, do Boha najviac zakorenený človek. Väčšina sveta vegetuje len na okraji všetkého. Sú len ako na dovolenke z večnosti, s duchovnými výhonkami vo vzduchoprázdne.

Preto dopláca človek životom na seba.

Žiť znamená byť dlžníkom. Mnoho, až príliš mnoho sme dostali. A z toho, čo sme mohli, sme vždy neurobili, čo sme mali.

Koľko úsmevov sme v sebe zadržali, koľkú pomoc v menšom i väčšom sme neposkytli, koľko z toho, čo sme mohli urobiť, sme neurobili.

Stojíme tu pred večnosťou s prázdnyimi rukami. Keby sme mali aspoň plné srdce!

Načo je srdce človeka: Aby bolo žiarivým ohniskom lásky, ku ktorému sa zbieha láska k stvorenému svetu a k ľuďom s láskou k Bohu.

V týchto strašných desaťročiach prišla väčšina ľudí na to, že jediné neodcudziteľné a najcennejšie hodnoty sú v hlave a v srdci. Každý môže prísť o všetko. Ale ak mu tieto hodnoty ostali neporušené, nestratil nič.

Pravdaže, len plodná kombinácia je cenná. Rozum bez srdca je tupý a tvrdý, a srdce bez rozumu neplodné.

I najmenší životný priestor stačí, aby ho vyplnil svet. Stačí na to patientská izba definitívne na lôžko pripútaného, ba stačí na to srdce odstrčené a akosi prebytočné. Možno, že sa stalo svojou silou lásky a vnútorného svetla morálnym motorom na udržanie sveta plného ľahostajnosti, nenávisťi, vrážd a vražedného sebestva.

Keby sme porozumeli reči vetra, rýb a vtákov, bol by sv. František zbytočný. Zatiaľ nerozumieme ani vlastným srdciam. Lebo nie sme ochotní pochopiť, že život nie je pre nás, ale my sme pre život.

Všetko uteká, v nás, okolo nás. Všetko sa ponáhľa za niečím. Za pozíciou, za majetkom, za domom, za autom, za chatou, za slávou a popularitou. Ale nik nemá pocit, že je v celi. Čo dosiahol, je mu ničím. Je sám v sebe neposedný ako pes, ktorému sa dobre vodí, a predsa utečie.

Len celkom v hĺbke cíti človek utekajúci, že ho v podstate nič neteší, ani rodina, ani deti, ani všakový dobrobyt.

Šťastný človek, ktorý si v tom utekaní uvedomí, že neuteká za niečím, ale za niekým. A vie, že nebude môcť zastať, kým nebude pri ňom a v ňom.

Ale zato sen ľudstva v človeku vždy i v tých najviac zmenených podmienkach nevyhasne. Vždy znovu zahorí v mladých srdciach. A starnúť začíname vtedy, keď si začíname namýšľať, že ten sen prestane byť nádherný a vyhasne, keď ho sami v sebe prestaneme vnímať.

Situácia vo svete sa podobá sopke, na ktorej sa zem dvíha a klesá. Môže vybuchnúť, ale nemusí. Iste je hŕstka spravodlivých, ktorí obmäkčia večnú Spravodlivosť. Trpiaci, ponížení a hladujúci sú rovnováhou za urážky Absolútna, za tuposť a ľahostajnosť duší, za defekty a zrady kňazov. Svet omámený dobrobytom a zábavami je Titanic pred katastrofou. Boh môže svet zachrániť a ľudstvu pomôcť. Len zaceliť veľkú ranu medzi nebom a zemou – modlitbou, adoráciou, láskou.

Nič nie je také dôležité a rozhodujúce ako intenzita srdca. Láska k láske.

No Boh rozumie skôr tlkotu srdc, ako adaptovaným rečiam, vari i teologickým. Preto nás dojímajú životy svätcov, lebo sa nadobro hodili do rúk Božích a horeli aj zhoreli v božom ohni.

Život je čakáreň večnosti. Máme oči a srdcia naostrené, aby sme dovideli do podstaty všetkého. Ale zrejme im chýba sila vnímania. Nie sme schopní vidieť to podstatné, chýba nám vonkajšia i vnútorná anténa na vlnovú dĺžku neznáma. Sadnime si na prah času a večnosť príde sama.

Boh rozumie každej modlitbe. Brány k Bohu sú otvorené pre každého, pre kresťana, pre žida, pre moslima, pre šintoistu i budhistu, i pre animistu. Ide o vnútorný žiar. O chvílkové vypätie vnútra. A keďže je myšlienka najrýchlejší dopravný prostriedok, nájde si večného adresáta. Pošta modlitby premáva vždy.

Pri každej potope je pomoc Božia blízka. I pri teraz hroziacej potope.

Otvorme si srdcia. Sursum corda!

Nemecký básnik Caesar Fleischlen raz napísal: „Habt Sonne im Herzen“ („Majte v srdci slnko“). Kto ho má akumulované, tomu ani aplikované životné inferiority ne-

môžu ublížiť. Prakticky v hmotnej oblasti a prakticky i v duchovnej a morálnej je jediná zbraň proti špiny čistota. V dobe, keď som mal všetky dôvody na nenávisť, nastúpil som cestu lásky. A celý život mi je téma con variazioni.

Celý svet je v mizernom stave, ale i náš celý svet je v mizernom stave. A predsa, kde sa len obzriem, je krásny a obdivuhodný. Počnúc hviezdami a modrým nebom, ale aj cez všetky krásne kvety a vtáčiky, nestačím obdivovať krásnu muziku drozda a škovránka.

Kde sa len pozriem, všetko je obdivuhodne krásne a dokonalé. Človek sa môže stále radosť, stále obdivovať, lebo všetko je na hranici dokonalosti.

Keby sa tak všetci ľudia mohli radosť a tešiť! Ak krásny by mohol byť život.

Meradlo pravdy je večnosť, nie úspech. Sila pravdy je jej bytnosť, nie meč a zákon. Večnosť jej sily je v láske plachých srdc, ktoré sa jej obetujú.

Pravda, celá pravda, je za hranicami nášho hľadania pravdy.

Všetko je v sebe neúplné. Všetko potrebuje doplnenie. Hviezdy túžia po našich očiach, kvety po našej radosti, ľudia po našich srdciach, reč po našej kompozícii, kameň po ume sochára.

Veľké srdce je vždy odvrátené od tohto sveta i pri všetkom záujme rozumu a pri všetkej obetavej účasti na formách života.

Jeden vrúcny vzdych je azda viac, energeticky, ako vznik a zánik miliónov hmotných svetov.

Ozajstná vrúcnosť srdca sa neprejavuje vonkajšou aktivitou – ale stupňovanou láskou.

3

Oheň prišiel k nám. Oheň Ducha Svätého horel medzi nami. Len oheň zapáľuje. Od tlejúceho uhlíka sa vlhké a polozhnuté drevo tohto sveta nemôže chytiť.

Kým nie sme zapálení, nevyjde z nás čin, ani obeta. Srdce je slabý vysielateľ. Duša musí horieť.

Či dávame Bohu slová. Či v diele, či v modlitbe. Prázdny je ten priestor medzi Bohom a človekom. Slovo je prázdne, keď v ňom nie je ustavičná intenzita oddanosti. Kým nie sme zapálení, nevyjde z nás čin ani obeta. Srdce je slabý vysielateľ. Duša musí horieť. Ako veľké duše i našich priateľov. Smrť nás nerozdelí. Skôr zblíži.

Horlivosť je infekcia Ducha Svätého, ktorou si Večnosť pomáha, keď túži po našich srdciach.

Duch je len jeden. Vždy ten istý. Prelína generácie. Nájde si vždy nové ústa a nové srdcia, ktoré sa zapáľujú.

Duch nie je mŕtva litera, vždy sa vyjaví. Neostane zakliaty v papieroch, cez papiere – i dlho založené – ožije...

Duch sa na čas skryje, akoby v jednotlivcoch odletel. Ale pretože je tu, ukáže sa znovu v nových predstaviteľoch, v nových slovenských ideotvorných mozgoch. To potrebuje Slovensko: klan tvorivých duchov.

Všetko má smer I naše životy sú tak sústredené. Čím je človek plný, tým naplní svet. Žiara večnosti horí v každom, najmä v tom, ktorý to vedome žije. Večnosť v nás a my vo večnosti. Nebeský oheň lásky stravuje každého. Len niektorí sa bránia, aby sa v nich rozohrel.

Heslo našej doby: Silný k slabým. Slabý k sebe.
Heslo našej nádeje: Silný k sebe. Dobrý k slabým.
Heslo našej viery: Boh je láska. Láska je všetko.
Heslo našej budúcnosti: Láska, alebo nič.

Výkrik duše: Nezaostávaj! Keď si sa vedel hodiť na kolenná, zotrvaj, Veľké postavy, nasleduj ich! Postavil si sa v sebe proti dobe, nezrad sa! Poézia múdrosti čaká!

Každý dych a každý úder srdca je nevedomá modlitba chvály. A na takéto duchovné drobné sa dá premeniť celý deň.

Čo sa podarí, je vždy veľké gesto milosti. Tie drobné si ani nevieme uvedomiť.

V našich životoch pokračuje deň stvorenia. Z tej pôvodnej atmosféry spolupráce Božej sa nedá uniknúť. Lepšie je vedome sa k nej priradiť.

Všetky zbožnosti sú tie isté svojou vnútornou náplňou. Vždy ide o vnútornú silu výrazu. Každý môže prísť

k Bohu. Boh nekladie podmienky, len na neho usmernené srdce. V Bohu je prístrešie pre každého. Celý svet je ľud Boží. Ide o zmierenie všetkých so všetkými.

My kladieme vždy i na Božie počiny, na Božie riadenie naše žobrátcke meradlá. Duševne žobrátcke, šosácke, snobistické. Kristovi nevedia odpustiť mikroskopickí a puntičkárski kresťania, že prišiel k strateným ovečkám domu Izraelovho, že sa venoval hriešniciam, žobrátkom, chudobným, opusteným, vyvrhnutým zo spoločnosti. Tých vinie k sebe, tým kázal, tých liečil. Pre vládnucich mal iba mlčanie, pre náboženských profitérov mal iba bič, pre zmaterializovaných kňazov mal iba vyhrážky.

A preto boli a zostanú jeho srdcu bližší intenzívni hriešnici ako pedanti a maloobchodníci Božej milosti, lebo vedel, že ich silná láska zatiaľ je len pomýlená, lebo vie, že raz vykríknu: „exurge in adjutorium mino“ (na pomoc sa mi postav) (Ž. 34, 1-2) a vrhnú sa mu ku kolenám.

Panenstvo nie je pasívne, neoddať sa nikomu a ničomu. Právě panenstvo znamená úžasnú duševnú agresivitu oddať sa celou bytosťou – Čistote.

Nejde o to, aby sme nezhořeli, ale aby sme neprestali hořieť.

Bloy hovorí: Potrebujeme zas kresťanstvo z čias, keď horúca krv Pána Ježiša kolovala v žilách prvých svätcov.

„Oheň som prišiel vrhnúť na zem; a čo chcem? Len aby už vzplanul! (Lk 12, 49)

Conversio Sancti Pauli!

Prvý príkaz: Buď vždy horúci!

Druhý príkaz: Buď vždy verný!

Tretí príkaz: Buď vždy celý!

Nič lepšie sa nám nemôže stať ako sv. Pavlovi pred Damaskom: vstať z prachu zeme ako nový človek.

Všetko za Krista. Devíza vnútorného orientovania. Nech Ti v ostatných chvíľach života smiem privolať: Príď, Pane Ježišu!

Vďaka, že som Ti doteraz neurobil nejaký mylný krok. Sv. Pavol, oroduj za mňa!

„Praébe míhi cor tum“ (Daj mi svoje srdce, synu). Len to chceš, Pane, ten vrtký sval. Ale veď v tom je všetko. Slúžiť Ti v duchu a tak si Ťa, Pane, premietnuť do všetkého, aby si žil cezo mňa. Nezakry svoj ohľad. Už pozostávam len z čakania.

Bolo by treba napísať Modlitbovú knihu. Museli by sa do nej zozbierať všetky najskvelejšie výplody najväčších chvíľ vrúcnosti všetkých veľkých veriacich: výrony básnikov, ktorých srdcia poklačiacky zhustovali krásy života a prírody, výlevy vždy sčerstva vzbĺknuvších obrátencov, výkriky roztúžencov ozajstnejších mystických smrtí, horiacich všetkými plameňmi ohnivých krov.

Bolo by treba takú modlitbovú knihu, drobnú a krátku ako vzdych dokonalej ľútosti náhle zomierajúceho, a vnútorne objemnú, aby vládala pozapchať pukliny tohto sveta – aby sa načisto nerozsypal.

Do nového roku vstupuje stará spoločnosť zvyčajne s triezvym srdcom a opitým rozumom. Chceme to urobiť obrátene, s triezvym rozumom a srdcom spitým láskou k Bohu a človekovi...

Byť človekom nech znamená cele žiť Bohu, byť stále otvoreným voči Nekonečnu. Tak jedine ostane človek celým i pre človeka.

Kto všetko dáva, všetko dostane. Kto celé svoje srdce dáva Bohu, bude aj vždy a bezvýhradne ochotný obetovať sa človeku a za človeka.

A dobré ľudské srdce nepominie nikdy, kým svet ostane svetom a človek človekom.

V duchovnom živote treba stále žiť vo všetkom. Stále je nedeľa, Vianoce, Veľká noc, Turíce a Dušičky. Stále pôsobí sila apoštolov, vyznávačov a panien. Stále je premene-
nie a stále prijímanie. Stále je všetko.

„Záplavy vôd nemôžu uhasiť lásku ani rieky ju nezaplavia“ (Sir. 8, 7). Lebo Božské Srdce nás prijalo do seba, keď sme ho prijali. Táto „pšenica vyvolených“ môže jedine dať „lásku, ktorá prevyšuje všetko poznanie“. I poznanie vlastného prospechu všetkých šosákov všetkých čias. (Ef. 3, 14-19).

Aj dnes sa začína krásny deň. A pritom sa zdá, že je vo svete toľko škaredých ľudí, malých veľkých. Ale zdieľajú svoju vnútornú malosť.

Vykúpenie je vždy na dosah ruky, ale koľkí koľkým pritom zavádzajú!

Tak vedieť vychutnať plnosť krásy, do ktorej môžeme byť ponorení.

Je krása pre nás a či pre seba? Len sa môcť dotknúť duší, aby opekneli.

Kde sa naraz berú tie jasavé duše, tie horúce srdcia, tie otvorené hlavy. Na každom kroku pobadať fenomén obnovy. Z ničoho nie je nič. Ale pohli sa ľudia. Pohli sa ľady. Pohli sa svety. Srdcia zase zvonía i vo všeobecnom daždi. Nesmierny je údel človeka, duševný a vesmírny údel. Z takejto perspektívy je človek krásny.

Vesmírna láska duší letí ako tušenie, ako nádej, ako cit spolupatričnosti i ako priateľka smrti. Nič nie je definitívne, ani človek. Všetko je stav.

Príprava na smrť je usmernenie na Krista vo všetkom a všetkým, i na vesmírneho Krista v Teilhard de Chardinovom chápaní. Len dostať sa do tej nesmiernej intenzity rozletu, ktorá nemôže naraziť na hranice, lebo penetruje všetko. Keď nezhoríme v atómových plameňoch, zhorme v láske!

I Petrov život čnel takto nad kopcovinu všednosti. Jeho vnútro sa nespravovalo kalendárnym životným rytmom. Mával alebo chcel mať v sebe vždy nedeľu, ešte dávno predtým, než mu bola dňom Pánovým.

A je to naozaj tak, človek sa môže zobudiť devätnásteho novembra na obed, a môže mať pritom v sebe krásne vyumývané májové ráno s vyleštenou obrubou vrchov a rajským hlaholom prvotnej radosti.

Sú ľudia, ktorí sú nositeľmi večne polárnej atmosféry duše, a sú takí, ktorí sú stálym povahovým zrkadlom jadranského poludnia. Sú duše stepí a púšte, a jestvujú i porajskí nositelia edenskej polahody. Jestvujú duše prievanu, chodbové duše stálych priechodov a prechodov a duše kufrové, z ktorých sa už stratili kľúče. Ale sú i duše – otvorené kvety a rozkvitnuté lúky.

Je správne chcieť sa nájsť. Lebo v každej rozhodnej a rozhodujúcej chvíli je človek sám. A na túto chvíľu by sa vari človek veľmi, celým svojím životom a po celý svoj život, mal pripravovať.

Vôjsť bránou poznania čerbou, štúdiom, rozmýšľaním – ako duchovný štiepny materiál – i do iných životov ako na cestu. Horieť aktom lásky a pomoci. Obetovať sa ako slnká vesmírne nezmernému cieľu večne sa obnovujúcemu životu. Večnosť túži po našej túžbe. Schodami obety sa vchádza do šikmej tmy ľudských duší. Ich priadza sú výbuchy svetla. Kto je v sebe – je všade. A vždy.

Bytie je len jedno. Prúdenie, čo vychádza, prechádza a vchádza vždy z jedného. Lebo srdce človeka je vždy menší alebo väčší zvon, čo bije a vždy bude biť – na poplach lásky.

Staronový nápis má stáť na vchode do našich srdc: milujme sa! To nám všetko chýbalo.

Svet je taký krásny, keď je osvietený slnkom Božej lásky. Harmónia srdc je jediná skutočná krása života, i keď len chvíľkovo. Boh je stále, i láska. A v každom z kútov života občas zafúka aj chlad.

Ale vedieť, že to môže prejsť.

Je stále menej zapálených duchov či v kultúrnej, či v náboženskej oblasti.

Naši literáti – najmä mladší, nahrádzajú zápal aroganciou a sebaokiadzaním, kým po všetkom našom kultúrnom majetku šliapu. Sú tak nerozhľadení, že ešte neprišli na slušnosť a úctu, pri všetkom bojovom a kritickom postoji voči všetkému vytvorenému u veľkých národov. Zadychčaná netrpezlivosť zavše zabúda, že jej kritické i tvorivé výplody môžu byť najskôr zabudnuté. Nejednen kritizovaný prežil svojich kritikov.

Vizionári všetkých dôb sú výpadovými bránami Božieho milosrdenstva. Sú to večnosťou nahlodaní trpitelia, ničiaci spokojnosť zlého svedomia sveta. Agent provokátér Absolútna!

...Ale nakoniec víťazí nádej, že je dosť vysoký kopec, z ktorého hľadíme na beh vecí. Že vývoj potrebuje dlhý čas,

na ktorý nestačí ľudský život. Že sa vývoj ukáže v ušľachtilých jedincoch, ktorými sú dejiny človeka prešpikované. Že je človek napriek početným svojim skomoleninám schopný vedieť i veriť. V seba i v iných. Lebo nádej je najväčšia životná sila.

...Zdá sa mi skôr prijateľné, že sú v človekovi také duchovné sily utajené, že nimi je schopný ďalej doletieť a viac uchopiť než kozmonauti a superrakety.

Žijeme v dobe supertechniky. Možno, že len na jej začiatku. Ale dôjde aj doba superduchovnosti, ktorú už teraz naši predkovia prekonali.

Ako sú sopky na rôznych miestach výrazom podpovrchového vrenia a doznievaní, sú i na rôznych miestach sveta a v rôznych zamestnaniach duchovia, čo cez vedu, cez umenie, cez náboženské a politické tendencie vynášajú na povrch novo sa rodiace snahy a potreby ľudstva.

Nové postoje, nové formy, v ktorých sa pretavuje po zlomoch a výbuchoch život do kvetu novej jari.

Keď si človek uvedomí, že u väčšiny ľudí – i tvorivých – je len zlomok jeho mozgových potencií využitý, je všetka fantázia na mieste, aby vykreslila svet a človeka, až sa uvoľnia nové sily a možnosti, ktoré v ňom driemu. Najväčší géniovia minulosti budú len poľutovaniahodnými úbožiakmi začiatkov dejín kultúry.

Najzaujímavejšie raz budú interplanetárne lety do vesmíru duše. Zatiaľ sa len prebárame makrofyzikálnymi úskaliaми poloznáma. Ale žijeme nádejou, že sa raz dosta-

neme kozmickou aparátúrou milosti oháňanou raketami vôle za mlkve priestory zdanlivej ničoty, naplnenej plnosťou neznáma. Svety vo svetoch sa zlejú vyzretým poznaním a istota sa stane samozrejmosťou. Tak zazorí trvalé provizórium bytia cez nebytie v nový vytúžený stav.

Všetko, čo je, je odsúdené k večitému bytiu. Fasáda sa môže zmeniť, podstata nie. „Vita mutatur, non tollitur.“ To je šťastie i hrôza bytia. A beda zábudlivým, lebo sa zabudli sami.

Všetky veštby sa raz splnia, všetky zákony sa raz zrušia, všetky životy sa raz premenia, všetky proroctvá nás predbehnú, všetky istoty sa osvedčia.

Kto sa nezabudne, nájde svoj primeraný čas. A všetko skvapalnie v súradí večnosti v toku absolútnej lásky. To je blaženosť.

Sú životné situácie človeka národa, kde sa život v pravom zmysle slova vyšmykne. A dostane sa ako do šmykne dejín, kde ho možno aj zošmyknúť.

Život ide vždy ďalej v nepredvídaných formách. Stovky rokov boli naše dejiny amorfné. Aj dejiny nášho myslenia. Ale ako to pozorujem, v mladých a nových individuách vyšľahnú vždy nové a novšie plamienky nevšedného a intenzívneho nadania koncentrovaných osobností. Takže žije a bude žiť Slovensko, i keď sú naše a susedné generácie v procese expirácie. I keď sa ešte zažihajú plamienky, ktoré na seba nechcú zabudnúť.

Duch Slovenska sa neprestane tešiť. A cvičíme sa na večný spánok.

(Z rôznych diel Pavla Straussa pripravil J. Rybák.)